

Funktionsrättspolitiskt panelsamtal med kommunalråd inför valet – så här svarade partierna

Fråga 1. Staden missar oftast beakta perspektiv och konsekvenser för personer med funktionsnedsättning när de fattar viktiga beslut och antar styrande dokument. Varför är det så och vad vill ditt parti göra för att förändra detta?

Socialdemokraterna: Jag känner tyvärr igen den här frågan och jag tror att det handlar om att de som är anställda i staden, alltså tjänstepersoner men även politikerna, behöver mer kunskap om de här frågorna. Jag har hållit på med frågorna i ganska många år, och det har slagit mig att det ofta saknas kompetens i frågorna. Stadsledningskontoret försöker tänka på de tjänstemän som bereder de papper som ska behandlas av oss politiker, för att få med perspektivet. Men ibland missar de det, och då måste vi politiker tänka på det, vilket vi inte alltid gör heller tyvärr. Men det har hänt flera gånger att vi skickat tillbaka ärenden och sagt att perspektivet saknas, och vi har skickat det på remiss till funktionshinderrådet. Men jag vill se till kunskapsökning i Göteborg.

Moderaterna: Jag tycker att det här är en bra fråga. Det är en fråga som jag haft dialog med Stadsledningskontoret om. Jag har idéer om vad jag skulle önska. Dels att dialogen ska förbättras. Vi får remisser för sent, så jag vill kolla om man kan snabba på processen så rådet får mer tid att återkoppla. Jag vill också att återkopplingen från Stadsledningskontoret blir bättre, vad som kommer med och varför saker inte kommer med. Så vi har uppföljning på ett bättre sätt.

Miljöpartiet: Jag kan lägga till att det är viktigt att de åsikter som kommer fram i funktionshinderrådet och i funktionsrättsrörelsen som vi får till oss, att vi tar de på allvar. Jag tycker det finns en viktig funktion att man själv får uttrycka åsikter om besluten som kanske mest berör. Vi efterfrågar det som flera varit inne på om de inte är med i handlingarna.

Liberalerna: Jag tänker att det är framförallt tre perspektiv som vi fått till oss, till Liberalerna, som jag kommer prata om. Det är psykisk ohälsa bland personer med funktionsnedsättning. Anhörighetsstödet, även barns möjlighet. Jag tänker att för att dra tillbaka till frågan, hur skapar man delaktighet? Framförallt kören, ni sjöng om att ni tappat tron. Hur skapar man ägarskap och frihet över ens liv? Precis som med barnkonventionen kan man även göra med funktionsnedsättningskonventionen, så det blir lag. Jag vet att det tar tid, men det är nog ett bra steg för då tvingas kommunen att ha med det.

Vänsterpartiet: Vi vill se att FN:s rättigheter blir lag. Vi ser tydligt att funktionshinderfrågor är rättighetsfrågor. Alla beslut ska tas utifrån rättighetsperspektivet, då kommer vi långt. Med det perspektivet så måste vi se att det är rättigheter för alla. Vi ser att vår kunskap inte alltid är tillräcklig så under tiden vi utbildar oss måste vi ta hjälp av experter, bland annat

funktionshinderrådet. Vi får bra svar från remisserna, det har politiker bra hjälp av. Som andra sagt, så behövs det i god tid och vi behöver fler perspektiv redan från början.

Kristdemokraterna: Vi har pratat om remisser om ärenden, att det ska skickas till funktionshinderrådet. Men det finns en viktig betydelse i underlaget som tas fram och vilka perspektiv som tjänstepersonerna tar med sig när de skriver som vi fattar beslut ifrån. Det har kommit en rad med perspektiv, det blev lite för många perspektiv och det skapade mycket arbete. Vi såg att resonemangen inte gav så mycket. Det blev lite samma, samma. Det tog alltså bara tid.

Centerpartiet: Jag sitter själv i en nämnd där vi tittar på det här med tillgänglighet i staden. Jag har varit hos Denise Cresso (FI) och testat på att gå i snö som synskadad. Jag har också åkt rullstol i stan, inte helt enkelt! Vi behöver inte bara göra det här med pappersexercis. Vi anser att vi behöver förstå oss på vad det är för beslut vi tar.

Demokraterna: Vi är ju ett lokalt parti. Jag tycker det är viktigt att vi granskar oss själva, politikerna. Vi är dåliga och har inte kunskapen som krävs. Vi behöver bli mycket bättre för det handlar om oss och vårt ansvar. Vi har ett ansvar att säkerställa att funktionshinderperspektivet är med i allt som vi gör för medborgarna i staden. Där måste vi gå till oss själva.

Feministiskt Initiativ: Jag tänker att funktionsrättkonventionen måste bli lag. Det är vi överens om. Vi feminister vill att det ska finnas sanktioner. Det får vara vite, det får vara hårda tag. Det är det som gäller. Det blir mest vackra visioner, men jag vill se hur de bryts ner till ett stadsdelsområdesperspektiv. Det måste ju finnas budget, tillgänglighet kostar ju. Till och med mer om den inte är med från början. Vi måste kunna se dubbla perspektiven, till exempel om du blir äldre i dag så blir du inte av med din funktionsnedsättning – även om hemtjänsten tror det.

Fråga 2. Personer med funktionsnedsättning upplever generellt att de inte själva kan påverka sin livssituation i samma utsträckning som personer utan funktionsnedsättning. Nedskärningar i välfärden begränsar självbestämmande.

Hur kommer ditt parti att agera för att vända den här negativa utvecklingen från minskad till ökad självständighet? Kommer ditt parti att förstärka rättigheterna som exempelvis assistans, ledsagning och färdtjänst?

Liberalerna: Jag börjar med att säga att jag är väldigt glad att få vara i samma parti som Bengt Westerberg, fadern till dagens LSS-reform. Och det är oerhört viktigt, kanske mer än någonsin, att slåss för den reformen. Regleringsbrevet från Försäkringskassan till regeringen har gjort att man vill minska assistansen, då menar man att kommunerna ska göra mer, men vi menar att man måste sätta press på regeringen, att det är en nationell fråga. Att det inte ska ha att göra med var man bor, utan det här är en rättighet som inte ska kunna förhandlas bort.

Jag är väldigt glad över att det här är ett av våra största fokusområden, något vi slagits för både under Januariavtalet och som vi går till val på nu, och som vi pushat för med vänsterpartiet - en okonventionell konstellation.

Vänsterpartiet: Då behöver jag inte upprepa det. Istället talar jag lite om vad vi vill satsa på här i Göteborg. För det första så tänker jag att man måste, om man ska få ett självständigt liv, få vara med och bestämma om de insatser som ska göras. Det görs i allt för låg grad i dag, t ex när det gäller daglig verksamhet, där deltagarna inte får vara med och besluta om hur mycket hjälp och stöd man behöver. Det känns väldigt obehagligt. Ingen av oss skulle acceptera det, vare sig med eller utan funktionsnedsättning.

Om man ska ha ett självständigt liv, så behöver man ha en ekonomi som är rimlig. Om man har habiliteringsersättning så tycker vi den ska höjas, man ska ha rätt till semester med bibehållen habiliteringsersättning. Det ska vara fler fria resor inom färdtjänst och tillgänglighet till kommunala verksamheter.

Socialdemokraterna: För oss handlar det om att skolan måste bli en skola som faktiskt ser till att alla barn får den hjälp och stöttning man behöver och har rätt till. Utbildning är ofta vägen till frihet och arbete. Vi har på nationell nivå drivit på att ta bort funkisskatten. Vi har också suttit med utredningen nationellt att stärka rätten till assistans. Eftersom Simona nu hoppade på regeringen, så vill jag säga att tillämpningen av LSS började urholkas redan under borgerlighetens tid.

Vi har sagt att man ska få stödet man har rätt till. Hur vi bygger staden är jätteviktigt för tillgängligheten. Vi vill omfördela pengar från byråkrati och administration till att anställa fler som jobbar i verksamheten, t ex i daglig verksamhet. Då får man mer pengar till t ex personal.

Moderaterna: Vi vill att man ska kunna leva ett självständigt liv, med meningsfull sysselsättning och rik samvaro. Vi vill få in fler på arbetsmarknaden, Göteborg ska vara ett föredöme i att anställa personer med funktionsnedsättning. Vi vill jobba med enkelt avhjälpna hinder, tillgänglighet till lokaler, tillgänglighet till bostäder, utökad BMSS och utökade bostäder för personer med psykiska funktionshinder, vi vill jobba med Barnombudsmannen för att kunna utveckla arbetet, vi vill att personliga assistansen ska värnas. Vi vill få in perspektiven i alla bolag, förvaltningar och vårt arbete i stan. Vi vill utveckla digitalisering, välfärdstekniken och värna LOV:en, alltså lagen om valfrihet i daglig verksamhet.

Kristdemokraterna: Jag vill ändå passa på att återkomma till personliga assistansen som varit en utdragen och otroligt sorglig historia, som redan påbörjades hösten 2015 då dåvarande finansminister, nuvarande statsminister, sa "vi måste skära i assistans för att finansiera flyktingmottagandet". Det var de flesta överens om. Jag är otroligt stolt över Pia Stenstrand som drivit dessa frågor stenhårt. Vi är inte i mål än, men det sker förbättringar. Vi har tillsammans med andra partier knuffat regeringen framför oss, men fortfarande är det så att vissa bedömningar kring att få assistans t ex hela toalettbesöket och inte delar av det, konsekvensen av knäppa ambitionen att begränsa assistans, är otroligt tråkiga konsekvenser för ett självständigt liv.

Miljöpartiet: Jag tänker på att man har ju väldigt olika behov av hjälp. En del bor väldigt självständigt och vill kunna få möjlighet att fortsätta göra det så mycket som möjligt, och andra har stort behov av assistans och inom de ramarna försöka leva så självständigt som möjligt. Så det är på många olika nivåer som staden behöver jobba för att möjliggöra detta.

En viktig sak för ett självständigt liv är ju att kunna röra sig varje dag. Vi får så mycket fakta om att man inte bara mår bra i kroppen utan också i själen av att röra sig.

Att möjliggöra det, kanske inte bara en dag i veckan, utan helst varje dag. Även stänger, så man kommer ut i naturen, vi mår bra över att de inte är så smala att man inte kan ha en rullstol där. Det är viktiga insatser.

Demokraterna: Vi kommer inte vara nöjda innan likstämighetsprincipen gäller fullt ut. Det är det viktiga. Vi vill att man ska kunna åka på semester precis som vem som helst, även om man har ett funktionshinder, och få med sig personal. Det är jätteviktigt.

Det är viktigt att man ska komma ut i arbete.

Vi vill se en ökad byggnation av bostäder, då gäller det alla olika typer, så att man kan flytta hemifrån och bo där man vill och välja sin boendeform. Det är jätteviktigt!

Vi har fått till 80 miljoner förstärkning nu till funktionsstöd, det handlar om resurser. Vi har precis gått igenom 50 miljoner för att säkerställa extra stöd, tidiga insatser och en stärkt elevhälsa inom skola.

Det handlar om att kunna omfördela till välfärden och säkerställa resurser.

Feministiskt Initiativ: Jag tänker att det handlar om tre områden. Att kunna röra sig, där är färdtjänst jätteviktig men också den tillgängliga kollektivtrafiken. Vi vill att människor ska kunna resa fritt, vare sig man har en funktionsnedsättning eller inte. Vi vill i framtiden se en gratis kollektivtrafik. Men under tiden ska färdtjänsttaxorna jämsställas med kollektivtrafikens taxor. Det är inte okej att vi som måste ha färdtjänst, särskilt nu när det byggs om så mycket i stan, behöver betala mer än dubbelt så mycket. Vårt månadskort innebär typ 15 enkelresor.

Ekonomi, jätteviktig. Men också att assistans fungerar, vare sig det är personlig assistans, ledsagning eller boendestöd. Det är förutsättningar för ett självständigt liv. Det går inte att komma undan något av de här tre och egentligen fungerar inget av dem i dag.

Centerpartiet: Jag kan säga att jag tillhör ett parti där vi bara för några veckor sedan släppte ett funktionshinderpolitiskt program med 29 punkter. Vi har ett jätteaktivt nätverk i C som jobbat superhårt med de här frågorna.

Det handlar bland annat om att LSS-lagstiftningen måste tillbaka till det den en gång var, staten behöver ta hela ansvaret så det blir likvärdigt över hela landet. Det handlar inte om var du bor, du ska kunna ha rätt att röra dig.

Jag håller med Denise (FI) om rätten att kunna röra sig via kollektivtrafik, och det ska inte vara dyrare. Det ska också gå att röra sig i hela regionen.

Fråga 3. Hur kan Göteborgs Stad utveckla vuxenutbildning, arbetsmarknadspolitiska åtgärder och ett inkluderande arbetsliv så det sker tydliga och mätbara positiva förändringar? Har ditt parti några förslag på åtgärder för att minska arbetslösheten för personer med funktionsnedsättning?

Moderaterna: Jag var inne på arbete tidigare, alla som har möjlighet och kan arbeta ska få möjlighet att göra det. Det är en generell inriktning vi har. Sen vill vi också att staden ska vara ett föredöme med att anställa personer med funktionsnedsättning. Där finns det att göra kvar. Arbetsmarknad och vuxenutbildningsnämnden har fått i uppdrag att utreda förutsättningar för organisatoriska tillhörigheter i stadens aktivitetshus där daglig verksamhet är viktigt.

Det är 40 000 ungefär som är funktionsnedsatta som står utanför arbetsmarknaden i dag. På ett nationellt plan så kan man jobba med subventionerade anställningar - jobba med lönebidrag och prioritera funktionsnedsatta.

Centerpartiet: Det kanske låter naivt, men jag tror att alla kan och alla behövs. Vi behöver göra allt vi kan för att se till så alla som kan och vill jobba kan göra det. Även om det bara är några timmar om dagen. Man ska inte se det som en utmaning utan mer som en tillgång. Det hänger ihop med det vi sa tidigare, vi är olika och kommer från olika platser och kan bidra med olika saker. Rent konkret så måste vi se till att anställningar finns. Men även sänkta arbetsgivaravgifter, som vi jobbar mycket med i mitt parti, så det blir lättare för företagen att anställa.

Miljöpartiet: Att arbeta, det handlar både om arbetsuppgifter och arbetskamrater, ett socialt sammanhang. Många förvaltningar har mål att anställa fler med funktionsnedsättning. De är dåliga på att uppfylla det, så vi måste stå med en blåslampa och se till att de gör det.

Man kanske är rädd för hur det ska gå, kommer vi klara det här? Men när man fått ett ansikte och en relation så blir det självklart att det här är en person vi kan anställa.

Socialdemokraterna: Vi har tyvärr... Den offentliga sektorn, våra arbetsplatser i kommunen har blivit så tigha att det finns väldigt lite utrymme om inte alla presterar över 100 procent, så kan vi inte ha det. Vi måste se till att ha resurser så vi kan anställa fler personal. Det har skurits ner väldigt mycket på verksamheterna i och med det borgerliga styret av Göteborg. Man täcker inte upp för lönerna exempelvis, det blir tightare och tightare. Vi måste se till så det är tillräckligt många ute på arbetsplatserna så man kan vägleda de som behöver det. Man måste anpassa arbetsplatserna på ett annat sätt. Det finns många olika metoder vi kan använda oss av, till exempel supported employment. Övergång mellan gymnasium och arbete måste bli bättre. Vi måste bli bättre på att anställa fler.

Liberalerna: Jag besvarar Marina (S). Det har inte skett några nedskärningar i funktionsstöd, det har istället kommit tillskott. Inom det området vi styr när det gäller Liberalerna så har man sett till att det kommer fler resurser till de skolor som behöver mest hjälp. Fokus på jobb nu, vi behöver fokusera på att människor får vara 100 procent av sin potential. Vi tycker att man

behöver införa en ny myndighet som tar över ansvaret så inte Arbetsförmedlingen gör det. Att man i större utsträckning ger mer stöd till arbetsgivare och att man ser till att vi faktiskt går före i kommunen. Det behöver finnas stöd ute på arbetsplatserna och att man känner sig uppskattad så man vill vara där.

Vänsterpartiet: Jag tänker att det är mycket fördomar som måste minskas mot personer med funktionsnedsättning. Det behövs utbildning, har man större förståelse så kan man anpassa. Ofta tänker man på ramper när man tänker på anpassningar men det är även det psykosociala för att man ska kunna vara på arbetsplats överhuvudtaget. Det börjar nog i skolan, alla ska få chans till utbildning. Som det ser ut i dag blir många uteslutna. Undervisningen är inte tillgänglig. Vi har lagt förslag på att NPF -säkra, så man får en utbildning för att sedan kunna få jobb. När det gäller funktionsrättsnämnden, vi pushade styret framför oss angående att anslagen inte skulle räcka.

Demokraterna: Jag tänker säga vad vi gjort och inte vad de andra *inte* gjort.

Jo, det handlar ju om att bli bättre på att anpassa arbetsplatser.

Vi måste också prata med individerna och bli mycket bättre på att utvärdera utifrån ett individperspektiv. Vi behöver satsa på skolan, på särskilt stöd. I år gick 857 elever ut utan gymnasiebehörighet. Det är inte okej. Väldigt många utav de här hade klarat sig om vi hade anpassat skolan med tillgängliga lärmiljöer. Vi måste börja där, och redan i förskolan, det här är inte okej.

Vi behöver också bli väldigt mycket bättre på kunskap och utbildning för att tillgodose allas behov.

Kristdemokraterna: Jag tänkte svara väldigt kort på frågan om arbete, att Göteborgs Stad är en jättestor arbetsgivare med 55 000 anställda. Vi kan bli mycket bättre på att anställa personer med funktionsnedsättning. Men jag vill också säga att vi verkligen inte har skurit ned, vi får uppföljningar som visar att vi haft en kostnadsutveckling på funktionshinderområdet som är betydligt högre den här mandatperioden än den förra, även i Stockholm och Malmö.

Feministiskt Initiativ: 6 timmars arbetsdag tror vi skulle underlätta för många, vare sig man har en funktionsnedsättning eller inte. Det skulle göra att en person i behov av färdtjänst skulle orka åka kollektivtrafik om man får ett par extra timmar på sig och ändå får fullt betalt. Det är en jättebra start. Göteborg måste absolut bli ett föredöme och anställa personer med funktionsnedsättning. Bara i min närhet vet jag ett par personer som gått igenom diskriminering, inte blivit kallade på anställningsintervju och försökt bli bortmotade från 30-åriga anställningar för att deras funktionsnedsättningar ökat.

Helt skrämmande siffror.

Men det börjar i skolan, mindre klasser och tvåläraresystem.

Fråga 4. Vilka åtgärder vill ditt parti genomföra för att säkerställa rätten till utbildningen för personer med funktionsnedsättning i Göteborg?

Demokraterna: Det börjar redan i förskolan! Förskolan lägger grunden till den fortsatta skolgången. Vi är det parti som satsar allra mest av alla partier i Göteborg på förskolan. Skolan, där vill vi införa ett tvåläraresystem. Under den här mandatperioden har vi lyckats få igenom det på fem skolor som ett pilotprojekt. Vår budget är den budget som omfördelar mest skattemedel till skolan av alla partier.

Vi har just fått igenom 50 miljoners förstärkning för att kunna säkerställa tidiga insatser, särskilt stöd och utökad elevhälsa. Det är jätteviktigt med elevhälsan, det är jätteviktigt att kunna säkerställa extra stöd tidigt till alla elever med behov, och det klarar inte Göteborgs Stad. Det är bedrövligt!

Moderaterna: Det är viktigt att alla får samma förutsättningar ur olika förutsättningar. Att alla får samma möjlighet, skulle jag säga ur olika förutsättningar.

Det vi tittar på är att det ska finnas ett relevant stöd för det individen behöver också öka kunskapen hos personalen när det gäller funktionsnedsättning. Vi vill fånga barn tidigare, till exempel när det gäller diagnoser för att sätta in insatser i tid, ju senare ju svårare. Vi vill stärka skolhälsovården som Jessica var inne på.

Vi vill göra om kursplanen för vi tycker att den är "oklar" och det skapar stress. Skolpengen ska vara lika över hela landet för att kunna ta emot elever med funktionsnedsättning.

Liberalerna: Jag tänker att det här i början så handlar det om förväntningar. Det är både föräldrar och lärare och yrkesvägledare - alla tillsammans måste ha höga förväntningar och hög syn på vilken potential ett barn har. Vi måste ha det som ingång, det är viktigt att ha mindre klasser. Att anpassa klasser. Det är en arbetsmiljö så barn och unga kan fungera i det. Vi vill att man flyttar på mobbaren och inte den som blir mobbad. Vad händer efter skoldagen, man måste ha en meningsfull fritid, och barn med funktionsvariationer ska till exempel kunna vara på biblioteken och göra sina läxor. En meningsfull framtid är viktigare än skoltiden.

Miljöpartiet: Jag har varit lärare innan jag blev politiker på heltid. Under Björklunds tid såg vi hur administrationen ökade och lärare hade mindre tid till utbildningen. Vi tycker inte att politiker ska ta över rektorns roll och tala om hur många lärare som ska vara i ett klassrum, eller om läraren ska stå bakom eller framför katedern. Politiken ska ge förutsättningar. Elevhälsan är en jätteviktig resurs, vi behöver ha fler kompetenser för att elever och lärare ska få det stöd man behöver.

Vi har haft ett förslag om att NPF-säkra skolor, för att säkerställa att de resurserna finns på skolorna i Göteborg. Det var den röd-grön-rosa budgeten som hade förslaget, alltså Feministiskt Initiativ, Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Vänsterpartiet: Som Karin sa har vi inte nöjt oss bara med att skriva det i budgeten, utan vi har drivit det i grundskolenämnden. Man får tydligen inte kalla det NPF-säkring, men att man NPF-anpassar skolor. Det handlar mest om kunskap hos personal, men också om

schemaläggning. Det kanske inte är jättebra att ha håltimmar för personer med funktionsnedsättning som gör att man blir socialt orolig och inte vet vad man då ska göra.

Man behöver anpassa det så mycket som möjligt, och om man inte kan gå i ett klassrum ska man ha möjlighet att gå i en särskild undervisningsgrupp, eller att ingå i klassrummet en del av dagen och kunna gå undan en del av dagen om man har behov av det.

Vi tycker att man ska indexuppräknas, satsa på skolorna, och då låta skolorna själva bestämma efter behov.

Socialdemokraterna: Vi vill att det ska bli fler vuxna i skolan. Då menar vi fler lärare och specialpedagoger men även socionomer. Vi vill att skattepengar ska gå till skolan, för att anställa fler, så fler klarar skolan - och inte till vinster. Ett jätteviktigt vallöfte. Vi vill ha mer pengar till skolorna i Göteborg, att omfördela från byråkrati till fler tjänster, ut till skolan.

Vi behöver skapa en trygg skola för alla och vi vet att barn med funktionsnedsättning upplever mer otrygghet och då är det bra att det finns fler vuxna som är omkring och ser.

Vi behöver lyssna på funktionsrättsrörelsen, elever och föräldrarna. De måste kunna påverka mer hur skolorna organiseras i Göteborg.

Också viktigt med resursskolor och särskilda undervisningsgrupper.

Feministiskt Initiativ: Elevhälsan måste vara kvar. Ibland kanske det kommer kosta lite mer i områden där barn far väldigt illa. Vi måste också lära oss se att barn är utsatta för våld. Jag tycker illa om ordet "mobbing", det handlar om olika typer av våld i skolan. Men vi måste också ha ett tvåläraresystem och mindre klasser. Det räcker med kanske 20 stycken elever och två lärare, då får alla elever möjlighet utan att det blir så stor sak av det.

Kristdemokraterna: Skolfrågan är delvis rikspolitik, men jag ska försöka fokusera på vad vi vill göra i kommunen. Vi tror att det behövs fler särskilda undervisningsgrupper, eller att fler ska få möjlighet att gå i sådan. Det blir ett försvårt uppdrag för lärare med för många skiftande behov i ett klassrum, och det är särskilt viktigt för vissa att vara i egen arbetsgrupp. Vi vill också stärka elevhälsan.

Vi tror att vi kanske skulle behöva en mer flexibel skolform, med mer praktik och större flexibilitet, för att människor har olika behov och kan bidra med olika saker i arbetslivet, så det behöver inte vara riktigt så teoretiskt för alla.

Centerpartiet: Läsa, skriva, räkna-garanti har vi med oss i Centerpartiet. Oavsett skolform så behöver vi se till att ingen blir utesluten ifrån en skola. I dag har vi ett problem där vi inte tar emot elever, vi vill se till så att personer med funktionsnedsättning har samma fria skolval. Att lärare som undervisar barn med funktionsnedsättning har specialpedagogisk kompetens och tillgång till material och hjälpmedel. Eleverna måste klara målen för att få ett jobb och komma ut i samhället. Det handlar om inkludering.

Fråga 5. Barn med funktionsnedsättning riskerar att utsättas för våld i större utsträckning. Funktionsrättsperspektivet saknas ofta i stadens trygghetsarbete och möjligheterna att larma om något är fel inom stadens LSS-verksamhet saknas också.

Hur ser ditt parti på dessa allvarliga missförhållanden och vad vill ni vidta för åtgärder för att stadens trygghetsarbete också ska innefatta rätten till ett tryggt liv för personer med funktionsnedsättning?

Moderaterna: Jag tycker att det är en enormt viktig fråga, som jag tycker det varit för lite ljus på historiskt, om man säger så. Så jag är glad att den uppmärksammas nu.

Vi jobbar med rutiner i staden nu, för att upptäcka våld i nära relationer och alla personalgrupper ska ha kompetens i frågan och veta hur man ska hjälpa till när man upptäcker våld.

Vi ska ge anpassat skydd och stöd till de som behöver det, som är utsatta i staden.

Vi ska också motverka att det förekommer våld i de verksamheter som vänder sig till målgruppen. Också viktigt med en bra avvikelsehantering och att missförhållanden anmäls.

Feministiskt Initiativ: Vi jobbar väldigt mycket med frågorna. Det är ett av våra prioriterade områden, att inte behöva utsättas för våld. Vuxen eller barn, oavsett funktionsnedsättning eller inte, oavsett ålder. Här skulle vi vilja se att alla blir tillfrågade och i lugn och ro fick möjlighet att berätta. I dag finns fantastiskt bra program på nätet som Socialstyrelsen tagit fram, där du kan fråga alla, så det blir bekvämt för den som frågar. Det är oftast problemet.

Det är också så, det kan ofta leda till våld, du kan inte värja dig. Du kan inte ställa krav på en person att "du ska kunna vara självständig" men samtidigt vara beroende i nästa sekund. Som äldre kan du inte få hjälp i Göteborg stad om du lever med någon. Då är du helt beroende av den personen.

Demokraterna: Vi har ett trygghetspaket på 1 miljard kr, som bland annat innefattar förstärkning gällande våld i nära och våld till utsatta.

Där handlar det om att utbilda, naturligtvis, precis det som Nina sa här. Vi måste säkerställa att all personal har den kompetens som krävs för att upptäcka. Det handlar också om att göra olika boenden anpassade för personer med funktionshinder. Alltså jourboende, det är en jätteviktig del. Det är också jätteviktigt att göra det tryggt och se att man inte är beroende av personer, utan att man kan upptäcka och få hjälp i tid.

Alltså mycket förebyggande insatser.

Liberalerna: Jag tänker, det första och kanske allra viktigaste är den fysiska miljön. Vi pratar om hemmet och känslan av att vara beroende. Men den fysiska miljön är lika viktig och glöms ofta bort. Ibland ligger rampen runt hörnet av en fastighet istället för trapporna där man går

rakt upp. Då är det dålig belysning, man ser inte från gatan. Den fysiska miljön är viktig att ta tag i.

Det är den ena delen.

Där har vi satsningar kring att det ska vara rent, tryggt och snyggt, så man vet att det finns människor i närheten.

Det är också viktigt att vi ser till att de som jobbar i staden att de är säkrade och har kompetensen. Sen vill jag återkomma, att vi som medmänniskor måste ta ett ansvar. Att om man känner oro för något barn, att man faktiskt gör en orosanmälan, eller att man faktiskt frågar om man hör något i sin trappuppgång.

Socialdemokraterna: Det är väldigt viktigt att man blir tagen på allvar och att personal i våra verksamheter förstår när en person uttrycker något som kan innebära att man är utsatt för våld, övergrepp eller kränkningar. Vår personal måste få mycket kompetensutveckling och utbildas mycket i de här frågorna.

Sen har det också varit en pandemi med corona. Då vet vi att, tyvärr, när det handlar om kriser, så måste vi tänka till extra mycket när det gäller hur vi ska nå, stödja och minska oro och utsatthet för personer med funktionsnedsättning, både när det gäller information och insatser.

Vi från S har drivit på att elevhälsan i skolan måste bli mycket bättre på att ställa frågor till våra barn och ungdomar när det gäller våld och kränkningar på ett bättre sätt.

När det gäller utemiljön så är det viktigt med bra ledsagarservice och färdtjänst så man inte blir lämnad på gatan.

Vänsterpartiet: Jag tryckte på kompetenshöjande insatser, det finns pengar till det, men inte till vikarie så att personal kan ge sig iväg. Det är också viktigt att personer med funktionsnedsättning inte bara är beroende av en person. Ibland har man en släkting, som exempelvis personlig assistent, men det behöver vara personer runt omkring, så man kan ha möjlighet att se och larma.

Ibland tolkar vi felaktigt barn med NPF att man är bråkig. Det förekommer tyvärr mer våld mot barn med NPF. Det behöver finnas kunskap om detta i skolan och man behöver kunna se de här signalerna.

Vi vet att kvinnor med funktionsnedsättning är extra utsatta och de skyddade boendena är inte anpassade. Det gäller för alla funktionsnedsättningar.

Centerpartiet: Centerpartiet vill se funktionshinder som grund och lagstadgad grund för hatbrott. Det måste ligga med, vi måste förstå att det ligger där i. Vi har varit inne på det flera stycken. Att jobba förebyggande i samhället. Jag älskar att du säger att civilsamhället måste rycka in. Även på sjukvården, en fast läkarkontakt, det driver vi i den grönbå koalitionen. Det skapar trygghet i sig.

Kristdemokraterna: Jätteviktig fråga som jag håller med om har fått alldeles för lite uppmärksamhet, som någon sa inledningsvis. Jag tror att hela samhället missat en typ av våld

under alldeles för lång tid, för att vi haft en alldeles för stereotyp bild av i vilka relationer det förekommer.

Nina var inne på ett arbete som ska höja kompetensen i våra verksamheter. Just den här typen av våld som finns mellan personer där det finns en beroendeställning, t ex på äldreboenden, där jag tror vi kan ha missat det. Där äldre kanske också utsätts för våld av sina barn, det hör vi för sällan om. Det är otroligt angeläget med de här frågorna, de måste vi fortsätta prata om.

Miljöpartiet: Ni pratar om fysiskt våld, men ekonomiskt och psykiskt våld finns faktiskt också, och är kanske ännu svårare att upptäcka. Många har varit inne på att om man är funktionshindrad så är man kanske beroende av sina närmaste. Funktionsrättsrörelsen är jätteviktig här, finns det fler sätt som vi kan jobba på för att de som utsätts kanske ska kunna anmäla att det här händer? Vi kanske skulle kunna ha det som en workshop.

Fråga 6. Det kommunala bidraget till funktionshinderföreningarna har från och med 2013 fram till i dag gått upp med 3,3 %. Under samma period har kommunalrådets löner ökat med ungefär 23 %.

Hur ställer sig ditt parti till en årlig indexuppräknings av bidraget till funktionshinderföreningarna?

Liberalerna: Det vi tycker är allra viktigast är att se att staden har fler IOP:n, alltså att man tecknar avtal med era föreningar, för att få ett mer jämlikt förhållande mellan civilsamhället och staden, för vi har ju pratat jättemycket om att kompetensen behöver öka. Och det finns ju ingen bättre än er i föreningarna för att se till att kompetensen i staden ökar, genom att vara med i utbildningar och konsultera sig till en sådan förändring.

Jag skulle vilja se längre och fler IOP:n (Idéburet offentligt partnerskap) med civilsamhället, för vi kan inte se civilsamhället som någon som ska plocka upp när välfärden inte fungerar, utan ni ska ses som en viktig del av välfärden.

Moderaterna: Jag hade en debatt på förmiddagen, eller eftermiddagen också. Dagen har varit väldigt lång, kan jag säga ... Det var gällande recovery, missbruk. Då kom samma fråga upp, eller liknande. Jag tycker det är något man ska titta på. Det gäller även de statliga bidragen, som Elisabet Svantesson fick svara på. Hon sa att hon var öppen för att öppna upp för uppräknings. Men i staden tror jag tyvärr att många bidrag ligger stilla. Vi har de sociala företagen i min nämnd, och där har det legat stilla ganska länge. Så det är något man får titta på, eller jag öppnar upp för det i alla fall.

Demokraterna: Jag tycker att det är självklart att vi måste indexuppräknings. Det är viktigt, det som funktionsrättsorganisationen gör och det är ett stort stöd för staden och här behövs mycket bättre samarbete och fler möjligheter till dialog. Så, självklart behöver vi se över det. Jag hoppas att det är möjligt redan under nästa mandatperiod.

Kristdemokraterna: Jag tycker den här tanken var intressant med indexuppräknning. Just det kravet har jag inte hört förut. Jag svarar som övriga, den tar jag med mig och tycker den låter intressant.

Om jag får vara lite fyrkantig så är det här med bidragsgivning lite snårigt. Jag har jobbat i civilsamhället där man inte kan söka vissa bidrag från kommunen för att man är en riksorganisation, t ex när det gäller vem som är huvudman och så. Men man kanske skulle titta på det allihop. Om man i grunden har verksamhet i Göteborg så bör man kunna få bidrag för den verksamhet som bedrivs i kommunen, även om man är en riksorganisation, så att inte organisationsformen avgör.

IOP:er vill jag också se mer av. Där är det dock kopplat till en verksamhet som ska utföras. För att utföra en verksamhet så behövs ju en basinkomst, alltså basbidrag.

Miljöpartiet: Jag kan bara säga, angående lönerna, så tycker V och MP att kommunalrådslönerna ska sänkas rejält. Vi lägger alltid ett förslag när den frågan är på bordet. För vi tycker inte det är rätt.

När det gäller den här frågan så vill vi ha ett Göteborg med mycket mänsklig värme och som är inkluderande för alla, och då måste vi ha en funktionsrättsrörelse som mår väl och som vi lyssnar på, för det är i det samspelet som vi faktiskt kan fungera. Vi kan inte vara perfekta från dag ett, men om vi har en bra dialog, och verkligen lyssnar på varandra i ögonhöjd, så får vi också en bra utveckling kring de här frågorna.

Jag tyckte det lät fruktansvärt att det varit så låg indexuppräknning, så jag tycker spontant som att det låter som att den behöver höjas.

Vänsterpartiet: Jag har inte varit i en diskussion om det skulle vara indexuppräknning eller inte, men just att föreningar behöver ordentligt stöd för att fungera har vi diskuterat väldigt mycket. Om det ligger still alldeles för länge kan man inte heller bedriva sin verksamhet.

Vi har sagt här hur beroende vi är av kompetensen från funktionsrättsrörelsen, och om man inte kan bedriva verksamhet så kan vi inte heller få det. Det är ömsesidigt. Det vi gör i V hela tiden när vi beräknar vår budget, är att utgå från att verksamheterna ska indexuppräknas. Då är en förutsättning för att föreningsbidrag ska kunna göra det, annars dras det från något annat, om man inte indexuppräknar hela vändor, om man ger bidrag som är lägre än till hela nämnden.

Socialdemokraterna: Vi tycker också att det här med IOP är jätteviktigt. Det är mer att man tillsammans med föreningen kommer överens om att de ska utföra något väldigt specifikt. Jag håller med om att det legat stilla alldeles för länge. Jag kan inte stå och lova något från vår sida, med tanke på världsläget och allting. Tråkigt.

Men också med tanke på att vissa partier inte ens räknat upp för de anställdas löner och prisökningar i samhället.

Men vi har också börjat titta väldigt mycket kring lokalfrågan, som vi vet är en grundfråga. Där måste vi få fram fler lokaler som faktiskt har rimliga hyror. Då är det jätteviktigt att vi behåller våra hyresrätter i Göteborg där det också finns fler lokaler att tillgå.

Centerpartiet: Centerpartiet har faktiskt tillbringat de senaste åren nu i kommunfullmäktige, vi har inte funnits med 8 år före det. När det gäller indexuppräknings måste jag villigt erkänna att jag är dålig på hur det går till. Men styret före oss har lämnat en del att förbättra.

Jag vill nämna Passalen som en sådan IOP, som exempel på hur en IOP fungerar, som är verksam i jubileumsparken som vi inviger nästa fredag. En sak vill jag skicka med, vi måste sluta planera mandatvis. Det här är människor det handlar om. Vi måste ha en långsiktighet i vår planering.

Feministiskt Initiativ: Mitt första politiska uppdrag var på Social resurs. Det var första året då vi började stryka helt någon slags höjning. Från att inte ha indexbaserats blev det helt stopp. Vi fick en sänkning till hälften för hela förvaltningen. Det var bara att rätta mun efter matsäck. Föreningarna gick åt skogen. Det har också varit så för kvinnorörelsen, tillgänglighetsrörelsen. En dörröppnare kan kosta hur mycket som helst. Så självklart en indexbaserad, oavsett IOP eller inte.

Fråga 7. Om man verkligen brinner för frågan om jämlika levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning – varför ska man då rösta på just ditt parti?

Miljöpartiet: Diskrimineringsfrågorna är väldigt viktiga, vi har drivit dem i alla olika sammanhang på alla nivåer. Vi tar det på allvar, vi tycker inkludering är något som är värt att genomsyra alla verksamheter och, ja, i Göteborg här så är det ju även frågor som vi har makt över i trafiknämnden där jag sitter. Serviceresor tycker jag är en viktig del som ska fungera för var och en, där vill vi göra en skillnad

Feministiskt Initiativ: Vi har stått bakom att vi fått mer pengar till tillgänglighet och enkelt avhjälpna hinder, kartläggningen om vardagsvillkor för personer med funktionsnedsättning. Vi kommer lägga en motion om ledsagning för alla åldrar, alltså oavsett ålder, att man tillhör funktionsstödsnämnden så länge du har en funktionsnedsättning, och att du får en hemtjänst där du har rätt att leva självständigt även om du lever ihop med en partner.

Demokraterna: Jag kan bara säga så här. För att kunna göra det som krävs så behövs en budget som matchar. Det har Demokraterna. Demokraterna omfördelar till välfärden. Det räcker att se vår budget för att förstå varför ni ska rösta på Demokraterna.

Kristdemokraterna: Vårt partis portalprincip är alla människors lika värde. För oss är den viktigaste frågan att fortsätta driva på, som blåslampa, att säkra den personliga assistansen. Att ingen ska behöva vara rädd för att inte kunna få hjälp med att ta på även ytterkläderna, inte bara kläderna närmst kroppen. Ingen ska behöva vara rädd för att inte kunna få hjälp under hela toalettbesöket, utan bara vissa delar.

Centerpartiet: Vi vill se ett ökat samarbete, färre stuprör, vi vill jobba förebyggande och se hela familjens situation, så att den inte behöver känna att den största kampen är att få sina behov tillgodosedda av kommunen. Varje människas lika värde, frihet och kraft.

Moderaterna: Vi vill gärna jobba vidare med funktionshinderfrågor, även att jobba ihop med funktionshinderombudsmannen för att följa upp frågorna. Vi vill jobba med kunskap för personalen i våld i nära relationer, heder och svenska. Vi vill jobba med bemötande, mot diskriminering, för delaktighet och se mer verkstad.

Liberalerna: Jag gav mig in i politiken för att jag var arg på orättvisor. Då gick jag med i partiet som jag såg hade slagits för rättvisa. Om man vill sätta individen före systemet, så ska man rösta på liberalerna.

Vänsterpartiet: Jag ska inte förolämpa er genom att tro att ni bara bryr er om funktionsrättsfrågor. Men vi ser det som ett rättighetsperspektiv, ett raster när det gäller rättvisefrågor. Flera med funktionsnedsättningar har sämre ekonomi. Då vinner man på vår politik eftersom vi har den vinkeln.

Socialdemokraterna: För oss handlar det om att man måste se till att välfärden, alltså skolan, äldreomsorgen och funktionshinderverksamheten ska få pengar för att kunna göra en bra verksamhet, så man är trygg, oavsett vem man är, var man bor eller vilka behov man har. Stoppa vinstjakten, lyssna på funktionsrättsrörelsen, gör inte människor fattiga pga att man har en funktionsnedsättning, och se till så man klarar arbetet, klarar skolan och inte försämrar situationen som i funktionsstödsnämnden.